

LINGUO INTERNACIONA IDO

La Sunala Makuli e la Morbi

Doktoro Maurice Faure, Prezidero dil Société Médicale du Littoral Méditerranéen, pos observir dum plura yari, pensas ke la sunala makuli havas certa influo sur la homala stando e la morbi.

Il remarkabis, kande il esis interno en l'-hospitalo Saint Antoine, Paris, ke kande ula accidentita persone prizentis su en l'ospitalo, altra accidentiti venis la sama die o la nacgo. Anke, il remarkabis ke la maladi qui prizentis su dum ula tota dio sentis, preske omni, la sama dolori. La interni, qui facis ta konstati omnadia, dicis ke la maladi prizentis su serie, e plura inter li pensis ke ula misterioza lego nekonocata esis la kauzo di ta fenomeno.

Tarde, kande So. M. Faure instalesis dektoro, la unesma kozo konstatata da ilu esis ke la maladi qui sentis intermitanta dolori (reumatismo, morbi dil nervaro, dil kordio o dil stomako) sufris omni samtempe, quankam li esis inaividuale vivanta diferante.

Kelka yari plu tarde, esinta en ula loko en quan trovesis multa maladi qui havis kromika morbi, Do. Faure facis observi mem plu astonanta. Il konstatatis ke la maladi qui sentis fulguranta dolori: nevralgio, gastralgio, e. c., havis acesi samtempe o preske.

Doktoro Faure komunikis ta observi ad amike, Dro. Gaston Sardou, qua studis meteorologio, ed ilca dicis ad ilu ke il facabis sama observi e ke il pensabis, segun to quon la maladi ipsa dicens; ke la subita variil dil temperaturo, la venti, l'atmosfero-preso, la humideso e la sikeso dil aero esis la kauzo di ta fenomeno.

M. Faure, G. Sardou ed anke Joseph Vallot fondinto dil observatorio Mont Blanc, studieskis kune e profunde, ma li konstatatis balde ke se l'expliki da G. Sardou konvenis por certa maladi en determinata kondicioni, cli ne konvenis omnakaze e, pro to, ne povis konseque uzesar kombazoo.

Same kam to eventesis ofte, la hazardo produktis okaziono trovar expliko plu versimila. Io eventis en Nice, urbo ubi instalesas telefonala

aparati automata. Omna abonanto advokas o povas advokesar sen ke ula employato bezonas intervernar. Eventis kelkafoye ke, sen videbla kauzo, la aparati ne plus funcionis o functionis male dum kelka hori. Pose, oli functionis iteris e normale, quale se nulo eventus. Ta stranja fenomeni atraktis l'atenco de Dro. Faure, tante plu ke oli e la morbal accidenti eventis la sama dii; altravorte, la maladi e la telefonala aparati desregulesis samtempe.

Ye la komenco dil yaro 1921, Dro. Faure lektis en la jurnali ke forta perturbo magnetala eventesis en 7:15 e ke la telefonala e telegrafala aparati ne plus functionabis en ita lando dum plura hori. Ula rapida exploro montris ad ilu ke, en la sama instanto, la telegrafala servado ne functionabis en Francia. Il questionis Joseph Vallot pri ta eventi ed ilca dicis ad ilu ke ta perturbi efekte venis del magnetala feldo terala e ke oli ne esas rara. Lore, li serchadis kune omna possibla kauzi di ta perturbi del magnetala feldo. La kauzo qua atraktis precipue lia atenco esis la pasado dil sunala makuli ye la centrala meridiano dil suno. Do, li rezolvis serchar se la pasi dil sunala makuli keincidus kun l'augmento dil hemala morbi.

Li prizentis ta ideo a G. Sardou, ed ilca quik prepozis kunklaborar por ta explorlo. Dum yaro 1921, G. Sardou notis omna morbal kazi observita da ilu en Nice. M. Faure facis same, e J. Vallot enskribis en Mont Blanc omna pasi dil sunala makuli. Dum la tota labero, singlu de ili konservis celata lua observi. Kande, ye la fino dil yaro, li konfrontis lia personala observi, li konstatatis ke ek duadek e kin pasi dil sunala makuli, duadek e un koincidis kun importanta manifesti di morbala simptomi.

Tan bela komenco instigis li duror lia observi dum la sequanta vari, e ti quin li facis pose konfirmis la unesma deduktio. Ed, en la yaro 1926 kande la suno eniris en periodo di excepta agiviso e ke la makuli divenis plu grando e plu frequenta, li observi konfirmis la hipotezo. La morbal accidenti esis tala ke multa personi mortis subite, e la mortinti esis dufoye plu multa dum la periodi kun makuli kam kande oli esis absenta

C. Tantugri

11